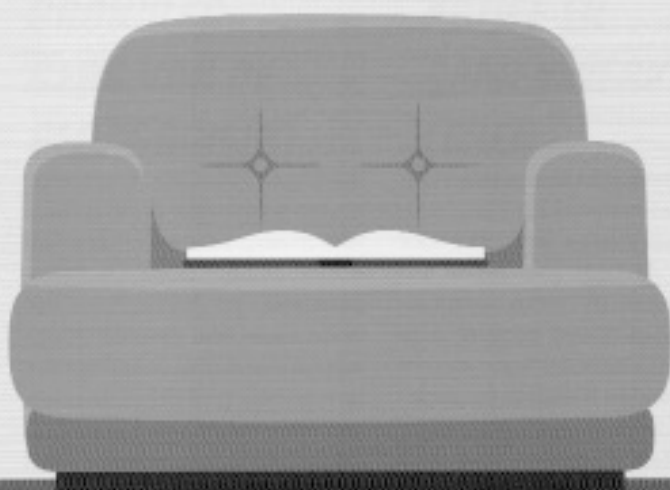

Gast- Recensie

Wie moet er passen? Korczak voor passend onderwijs, Arie de Bruin en Edith de Bruin, 1e druk, 2022, Uitgeverij SWP

‘Hoort een kind hier?’ is een vraag die je moet overslaan

DOOR HENK SISSING

Het nieuwe boek van Arie de Bruin schreef hij met zijn dochter Edith de Bruin. *Wie moet er passen? Korczak voor passend onderwijs* is een must read voor onderwijscollega's die werkzaam zijn in of voor het onderwijs en is ook zeer geschikt voor studenten.

Arie de Bruin is leraar en pedagoog, voorzitter van de Janusz Korczak Stichting in Nederland en werkzaam voor diverse onderwijsprojecten. Edith de Bruin is onderwijspecialist Cluster 3 PO

en medewerker Meldpunt Thuiszitters VO bij SWV (Noordelijke) Drechtsteden. Zij ziet elke dag wat passend onderwijs zou moeten behelzen, maar ook hoe het in veel gevallen niet lukt.

Passend onderwijs is bedoeld om elk kind tot z'n recht te laten komen. Toch bestaat er nog veel handellingsverlegenheid. Anders kijken en luisteren naar je leerling maakt dat je ook een ander kind kunt zien. Dat is de kern, en om te komen tot die andere mindset kan Janusz Korczak een inspiratiebron zijn.

Aan de hand van zijn werk schrijven de auteurs over passend onderwijs voor alle leerlingen.

Ieder kind verdient een plek in ons onderwijssysteem. En iedere leraar wil het beste voor zijn klas en voor ieder kind. Maar willen en kunnen liggen lang niet altijd dicht bij elkaar. Wat de verwezenlijking van 'passend onderwijs' volgens de schrijvers misschien wel het meest in de weg staat, is het ontbreken van een goed beeld van waar we mee te maken hebben: de leerling en de leraar als levende mensen, als subjecten, met ieder zijn eigen intenties en ervaringen die niet zomaar te modelleren zijn met methoden en procedures. Het zijn de mensen die het doen, hoe zij denken en wat zij voor elkaar mogelijk maken. Laten we dat dan ook mogelijk maken, want zoals Arie en Edith de Bruin aangeven: 'Het systeem loopt tegen zijn grenzen aan en zit ons dwars daarin. 'Hooft een kind hier?', is een vraag die je moet overslaan. Het kind is er! De juiste vraag is: hoe kunnen wij ervoor zorgen dat het kind hier en nu tot zijn recht komt?' Het jaarklassensysteem heeft ons veel gebracht, maar de voortdurende beoordeling en vergelijking met een standaard, waardoor wij zijn gaan spreken in termen van achterstand, achterlopen en zwakke leerlingen... het is pedagogisch niet houdbaar. Kindgericht onderwijs betekent dat de mogelijkheden en kwaliteiten van elk kind centraal staan.

Het boek wordt ingeleid door de oprichter van het NIVOZ, emeritus hoogleraar Luc Stevens. De uitgave bestaat uit zes hoofdstukken: (1) Wie moet er passen?, (2) Passend onderwijs en de actualiteit van Korczak, (3) Het kind: een mens zoals jij, (4) De leraar als opvoeder, (5) Waarom laten ze ons wachten? en (6) Passend onderwijs.

Wie is Janusz Korczak?

De Pools-Joodse arts Janusz Korczak (1878/1879 – 1942) is over de hele wereld bekend als pedagoog, kinderboekenschrijver, en directeur van een weeshuis. Janusz Korczak staat met zijn werk voor de rechten van het kind en het recht op gelijke kansen voor ieder kind.

Hij groeide op in een welgesteld milieu en ging medicijnen studeren. Janusz Korczak trok zich het lot aan van (wees)kinderen die aan hun lot werden overgelaten en stichtte in 1912 het weeshuis Dom Sierot in Warschau. Hij werd begin augustus 1942 met tweehonderd kinderen uit het weeshuis weggevoerd naar het vernietigingskamp Treblinka en daar met alle kinderen en begeleiders vermoord. Zijn denkbeelden leven tot op de huidige dag voort en zijn internationaal voor mensen die werkzaam zijn in het brede veld van onderwijs en opvoeding actueel. Wie kan om uitspraken heen als: 'De opvoeder heeft niet de plicht de verantwoording voor een verre toekomst op zich te nemen, maar hij is wel volledig verantwoordelijk voor de huidige dag.' Of: 'Aan de basis van het pedagogisch handelen ligt het zien met je hart' en 'Laten we ervan uitgaan dat we van een krachtige jonge eik een poëtische berk willen maken of van een fragiele berk een robuuste eik. We beginnen te snoeien, te zagen, te breken, te verbulgen – totdat de boom afsterft. Nee... zo'n belachelijke vergissing zouden we bij een boom nooit maken, maar wel bij een kind.'

Ieder hoofdstuk eindigt met sleutels: heel toepasbare adviezen en suggesties voor leraren. Het boek is een uitgave van de Janusz Korczak Stichting en heeft 125 bladzijden.

Bij boekbesprekingen komen de bijlagen niet vaak ter sprake. Bij dit boek maak ik daar graag een uitzondering voor. Bijvoorbeeld als het gaat om bijlage 3, waarin Ernst van der Klauw schrijft over democratie en participatie in de klas, o.a. door te werken met taken en commissies in de klas. Of bijlage 2 over de rechten van het kind door Betty Jean Lifton'. In deze bijlage illustreert zij de Rechten van het kind met uitspraken van Janusz Korczak, bijvoorbeeld 'Het kind heeft recht op nieuwe kansen' (Rechten van het kind) en daarbij een citaat uit het werk van Korczak: 'Laat kinderen fouten maken en laat ze met blij gemoed proberen hun leven te beteren. We moeten het bedrieglijke verlangen naar perfecte kinderen loslaten.' Zoals Rikie van Blijswijk (NIVOZ) onlangs aangaf: 'Alle kinderen hebben recht op onderwijs en de toegang tot onderwijs moet gebaseerd zijn op gelijke kansen, zo staat in het VN Kinderrechtenverdrag. In een toelichting gebruikt het VN Kinderrechtenverdrag uitdrukkelijk het begrip 'inclusief onderwijs'. Passend onderwijs is dan ook een verplichting. Om dit te realiseren moeten we het huidige systeem verlaten, om het kind echt centraal te stellen en zijn ontwikkeling te volgen. Het gaat om een school waarin het kind niet alleen rechten heeft, maar ook tot zijn recht komt!''

'Het hele systeem van opvoeden en onderwijs is ingericht door volwassenen en gericht op later, terwijl voor het kind de dag van vandaag prioriteit heeft.'

(Arie en Edith de Bruin)

Tot slot

In 1982 is de Janusz Korczak Stichting in Nederland opgericht. Zij stelt zich ten doel het verbreiden van kennis van het leven en werk van Janusz Korczak en daarmee de verspreiding van zijn gedachtegoed. Ook wil de stichting haar initiatieven en activiteiten richten op concretisering van Korczaks ideeën over opvoeding en de rechten van het kind in scholen, kinderopvang en jeugdzorg. Vanuit de stichting verzorgen actieve en enthousiaste onderwijscollega's o.a. conferenties, lezingen, gastcolleges en workshops. Ook geeft de stichting jaarlijks vijf keer het (gratis) digitale Korczak Bulletin uit. Kijk ook op: <http://korczak.nl/stichting/>

Lees ook:

<https://nivoz.nl/nl/boekbespreking-wie-moet-er-passen-niet-alleen-rechten-maar-ook-tot-je-recht-komen>

- 1 Betty Jean Lifton (1988). King of Children. The life and death of Janusz Korczak. Valentine Mitchell, London/Chicago. 406 pages. (Het boek is nog volop verkrijgbaar.)
- 2 Citaat uit artikel Rikie van Blijswijk (2 nov. 2022).